

УДК 159.9.072.5

Сергій РАБІЙЧУК

кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-3948-0083>
E-mail: ser.rabiychuk@gmail.com

СКРИНІНГ, ЗМІСТ ТА СПЕЦИФІКА ВІДБОРУ МЕТОДІВ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ЯК ЕТАПУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У статті розглянуто деякі аспекти скринінгу, змісту та специфіки відбору методів психодіагностики як етапу реалізації психологічного експерименту. Встановлено, що скринінг являє собою діагностичну діяльність практичного психолога яка виявляє актуальний стан респондента шляхом експрес досліджень з подальшим наданням психологічної допомоги. З'ясовано, що підбір та подальше застосування скринінгових методів проходить за принципом методологічної простоти і стислості. Визначено, що при відборі і подальшому впровадженні методів психодіагностики слід зважати на проблему релевантності – відповідність методу діагностики предмету дослідженню. Доведено, що психодіагностика здійснює аналіз індивідуально психологічних особливостей людини або групи, оцінює властивості свідомості людини.

Ключові слова: психологія; психодіагностика; скринінг; методи; методики; валідність; надійність.

Serhii RABIICHUK

Khmelnyskyi National University

SCREENING, CONTENT, AND SPECIFICS OF SELECTING PSYCHODIAGNOSTIC METHODS AS A STAGE OF IMPLEMENTING PSYCHOLOGICAL EXPERIMENTS

The article discusses some aspects of screening, content, and specifics of selecting psychological diagnostic methods as a stage in conducting a psychological experiment.

It has been established that any diagnostic procedure requires preliminary theoretical justification. An important component of psychological diagnosis is psychometrics, which substantiates and develops psychological methods. The purpose of psychological diagnosis is determined by the practical application of specially designed tools to achieve clearly defined goals in assessing a person's current psychological state.

It has been determined that one of the important methods in psychological diagnosis is diagnostic screening, which involves preliminary selection and identification of a specific range of issues that require attention. Screening is a diagnostic activity performed by a practical psychologist to determine the current state of the respondent through rapid testing, followed by the provision of psychological assistance.

When selecting and subsequently implementing psychological diagnostic methods, consideration should be given to the issue of relevance, whether the diagnostic method is appropriate for the subject of the study.

Psychological diagnosis analyzes the individual psychological characteristics of a person or group. It assesses the properties of human consciousness using special methods. These

methods are characterized by a number of requirements: verification, validity, reliability, accuracy, simplicity, and clarity. It has been established that psychological diagnostic methods are divided into psychological diagnosis and research methods. It has been proven that the classification of methods includes observation, questioning methods, experimental methods, objective methods, questionnaires and analysis of activity products, content analysis, and others.

Keywords: psychology; psychological diagnosis; screening; methods; techniques; validity; reliability.

<https://doi.org/10.31891/PT-2026-1-10>

Стаття надійшла до редакції / Received 09.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 10.03.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Рабійчук Сергій

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В діяльності психолога – психодіагностика поєднує в собі теорію та практику. В розрізі теорії вона аналізує закономірності запропонованих психодіагностичних валідних і надійних суджень, умов за яких відбуваються психологічні змінні. Будь яка діагностична процедура передбачає попереднє теоретичне обґрунтування. Невід'ємною складовою психодіагностики є психометрика, яка дає обґрунтування та розробляє психологічні методики. Мета психодіагностики визначається застосуванням на практиці спеціально розроблених інструментів для досягнення чітко визначених цілей в проблемі оцінки існуючого психологічного стану людини. До основних завдань психодіагностики входить: встановлення властивостей та особливостей поведінки; діагностика рівня вираженості досліджуваної властивості, що має кількісні і якісні показники; аналіз отриманих психолого-поведінкових показників; співставлення отриманих результатів респондентів, контрольних та експериментальних груп на ключових етапах психологічного експерименту та ін. [5, с. 7-8].

Аналіз досліджень та публікацій

Проблему розробки психодіагностичної науки та зокрема відбір методів психологічної діагностики в своїх працях досліджували такі науковці, як С. Максименко (генетико-моделюючий метод); В. Колінька, В. Моргун, В. Рибалка та ін. (професійна психологічна діагностика); Л. Бурлачук, Е. Носенко, М. Смутьсон, та ін. (психодіагностика інтелекту та мислення); І. Маноха, В. Моляко, Н. Хазратова та ін. (психодіагностика творчої особистості); І. Бех, Е. Помиткін та ін. (психологічна діагностика забезпечення духовного і

морального виховання особистості); Л. Журавльова, В. Москаленко, Л. Орбан-Лембрик та ін. (соціально-психологічна діагностика); О. Саннікова, О. Чебикіна та ін. (психологічна діагностика емоційної сфери особистості); Л. Карамушка, Н. Коломінський (організація психодіагностики в організаціях).

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає в аналізі особливостей застосування скринінгової психодіагностики; змісту та специфіки відбору методів психологічної діагностики; класифікації методів психодіагностики.

Виклад основного матеріалу

Однією з особливостей роботи практичного психолога є брак часу та відсутність потреби проводити детальну, поглиблену діагностику психічних особливостей досліджуваного (респондента). Як правило, основна проблема визначається певною актуальною ситуацією, що пов'язана з життєдіяльністю і передбачає відсіювання осіб які проявляють відповідну симптоматику. Актуальні ситуації можуть бути пов'язані з військовими діями, насиллям у сім'ї, булінгом, пандемією тощо. В даних випадках постає питання визначення психологічної проблеми, особливостей розвитку індивіда (з'ясування психодинаміки) з подальшим наданням психологічної допомоги. Вирішенню подібних завдань найкраще сприяє діагностичний скринінг, який передбачає проведення попереднього відбору, виділення певного кола проблем які потребують уваги. Скринінг являє собою діагностичну діяльність практичного психолога яка виявляє актуальний стан респондента шляхом експрес досліджень з подальшим наданням психологічної допомоги. Метою скринінгу є отримання загальної картини психологічного стану за найменш витрачений час, виявлення психічних розладів, порушень психічного розвитку та їх симптоматики. Скринінгова діагностика визначає ряд завдань, а саме: первинна діагностика існуючої психологічної проблеми; винесення психологічного діагнозу; складає основу для планування дій щодо надання психологічної допомоги. Результати скринінгової діагностики не вважаються остаточними, а тому потребують уточнення іншими методами і методиками психодіагностичної діяльності.

Підбір та подальше застосування скринінгових методів проходить за принципом методологічної простоти і стислості, при цьому валідність не втрачається, тобто дані методи є стандартизованими процедурами. Скринінгове дослідження може

також проводиться в присутності експертів, якими можуть виступати батьки, педагоги, колеги та ін.

При відборі і подальшому впровадженні методів психодіагностики слід зважати на проблему релевантності – відповідність методу діагностики предмету дослідженню. Практичний психолог має бути обізнаним із методами які направлені на дослідження різних аспектів конкретних проблем. До прикладу, при дослідженні ступеня тривожності береться до уваги особистісна тривога як риса, а не реактивна чи ситуативна тривожність. Таким чином, важлива наявність підготовки та компетенції практичного психолога при роботі з подібними методами. Кожен окремих діагностичний метод має своє призначення за віковими, статевими, професійними категоріями та потребує неухильного дотримання [2; 4, с. 24-28].

Як галузь практичної психології, психодіагностика здійснює аналіз індивідуально психологічних особливостей людини або групи, оцінює властивості свідомості людини за допомогою спеціальних методів. Дані методи характеризуються низкою вимог – операціоналізацією та верифікацією, валідністю, надійністю, точністю, простотою та зрозумілістю. Психодіагностичні методи поділяються на: психодіагностичні і дослідницькі. Класифікація методів включає в себе: спостереження, опитувальні психодіагностичні методи, експериментальні, об'єктивні, анкетування, аналіз продуктів діяльності, експертний, контент-аналіз тощо [5, с. 10-11].

На сьогодні психодіагностичні методи охоплюють дослідження усіх психічних процесів, станів та властивостей людини, сприяючи повному аналізу. Основні вимоги до методів психодіагностики обґрунтував психолог П. Клайн, зокрема до них він відніс наявність обов'язкових умов: шкала відношення (інтервалів), надійність, валідність, наявність нормативних даних, дискримінативність, формулювання і однозначність тестових завдань, обмеження в часі, операціоналізація, верифікація, соціокультурна адаптивність тощо.

На думку С. Рубінштейна, метод – це шлях пізнання, який допомагає дослідити предмет науки [3, с. 13]. Сучасна психологічна наука не має загальноприйнятої, єдиної системи класифікованих методів. До прикладу наведемо деякі класичні класифікації методів психологічної діагностики які впливають на їх відбір та подальше впровадження. За Б. Ананьєвим існує чотири групи методів дослідження: 1) організаційні (порівняльний – зіставляються різні групи за віком, діяльністю тощо, лонгітюдний – багаторазове обстеження одних і тих самих груп упродовж довготривалого періоду, комплексний – дослідження проводять фахівці різних галузей, які

вивчають ситуацію різними засобами, встановлюючи при цьому наявні зв'язки і залежності тощо); 2) емпіричні (спостереження і самоспостереження, експериментальні, психодіагностичні – тести, анкети, опитувальники, соціометрія, інтерв'ю, бесіда, аналіз продуктів діяльності, біографічні); 3) опрацювання даних (кількісний – статистичний, якісний – аналіз, диференціація матеріалу за групами); 4) інтерпретаційні (генетичний – аналіз інформації в процесі розвитку з виділенням важливих етапів, стадій, фаз, моментів тощо, структурний – встановлення зв'язку між всіма характеристиками особистості) [3, с. 13-14].

На основі авторської концепції багатовимірного розвитку особистості В. Моргун визначає типологію методів яка складається із п'яти зазначених інваріантів структури особистості, які в свою чергу мають взаємозв'язок між собою: 1) просторово-часові орієнтації (часова транспектива респондента та дослідника, відповідно до погляду дослідника на певний віковий період респондента можуть бути використані біографічний метод, зрізів, лонгітюдний або пролонгований тощо); 2) потребово-вольові переживання особистості (грунтується на ставленні респондента до психодіагностики – прямі методики, ясна роль респондента на умови дослідження, непрямі, проєктивні де прихована справжня мета дослідження, природні, коли респондент не знає мету дослідження); 3) змістова спрямованість діяльності особистості (дослідження відбувається з урахуванням взаємодії дослідника та респондента, включає методи експерименту, спостереження, опитування та самоспостереження); 4) рівень опанування досвідом (передбачає застосування навчального, констатувального і розвивального методів, їх поєднання застосовується при проведенні формувального експерименту, до і після); 5) форми реалізації діяльності особистістю (передбачає застосування практично-інструментального, вербального, перцептивно-демонстративного та дослідження розумових дій) [3, с. 15-16].

При відборі методів психологічної діагностики слід враховувати, що вони поділяються на основні та допоміжні. Основні методи – це спостереження і експеримент. Спостереження є науковим методом дослідження, за допомогою якого у зовнішній або внутрішній формі відбувається реєстрація фактів, наукове пояснення причин психологічних явищ тощо. Зовнішнє спостереження направлене на організоване сприйняття явищ які досліджуються, внутрішнє – на психічні стани, дії самого респондента. Спостереження в залежності від мети може бути вибіркоким (вужько визначені питання) та суцільним (беруться до уваги всі психічні прояви, явища, фактори та процеси які

можна спостерігати). При умові якщо дослідник включений у процес дослідження таке спостереження називають – включеним (учасник подій який реєструє отриману інформацію), якщо дослідник не бере особистої участі – стороннім (діє «зі сторони»). За характером взаємодії дослідника та респондента, спостереження може бути приховане, респондент не знає, що за ним спостерігають та відкрите – респондент проінформований про дослідження та його умови. За витраченим часом – зріз (короткочасне), періодичне та лонгітюдне (тривале, можливе впродовж декількох років). Стандартизованість процедури визначає: вільне або пошукове спостереження, яке передбачає зміну уваги на різні моменти та предмету дослідження; структуроване – все фіксується відповідно до розробленої програми. Реєстрація даних спостереження може бути констатуючою, тобто фіксація суттєвих проявів поведінки та оціночною – співставлення фактів за ступенем прояву тощо [3, с. 16-17].

Метод спостереження має ряд переваг та недоліків у роботі з респондентами на які потрібно зважати. До переваг належить збереження психічних проявів, об'єктивність поведінки, можливість застосування різних технічних засобів які впливають на фіксацію точності результату. До недоліків належить пасивна позиція дослідника (очікування прояву того явища яке його цікавить), суб'єктивність (залежність результату від досвіду, професіоналізму, кваліфікації дослідника) тощо.

Організоване втручання дослідника в діяльність респондента з метою встановлення психологічних фактів називається – експериментом. За специфікою проведення експеримент може бути природним, тобто проводиться у звичайних умовах для вивчення на різних вікових етапах пізнавальних можливостей досліджуваного. Та лабораторним, організовується і проводиться в спеціальних умовах, при цьому можливе застосування спеціальних технічних пристроїв. Лабораторний експеримент дає змогу глибоко і всебічно дослідити психічну діяльність кожної людини. Одним із суттєвих недоліків лабораторного експерименту є його штучна організація, що в свою чергу впливає на природний хід процесів, а відтак на правильність висновків. Даний недолік усувається за допомогою природного експерименту який сприяє природності умов спостереження та його точності. Головною особливістю природного експерименту є те, що досліджувані не знають, що вони піддаються організованому психологічному дослідженню, це сприяє природності їх поведінки. Застосування технічних пристроїв теж можливе але щоб про це досліджувані не знали.

Експеримент може бути констатувальним та формувальним. Констатувальний направлений на діагностику психічних особливостей і рівні розвитку відповідних якостей тощо. Формувальний має на меті цілеспрямований вплив на досліджуваного та формування у нього певних визначених якостей, він може бути навчальним і виховним. Формувальний експеримент включає в себе констатувальний, психолого-педагогічний вплив, психологічну процедуру (остання вимірює властивості, що формуються на різних етапах у досліджуваного). Ступінь розробленості проблеми розрізняє такі експерименти: 1) пошукові, направлені на отримання новітніх результатів у сфері психічної діяльності яка є малодосліджена; 2) уточнюючі, встановлюють межі у яких діє закономірність варіювання умов, об'єктів та методик дослідження; 3) критичні, сприяють переходу до альтернативних пояснень шляхом відхилення основної гіпотези дослідження; 4) відтворюючі, повторне проведення експериментів з метою встановлення достовірності і надійності результатів; 5) демонстраційні, засвідчують певні психічні закономірності та ін. [3, с. 18-19].

Відповідно до кількості досліджуваних, експерименти поділяються на індивідуальні і групові. Групові експерименти мають особливість, коли вони проводяться для багатьох учасників і мають на меті встановлення закономірностей для кожного окремо або коли отримані результати стосуються всієї групи в цілому. В залежності від критерію класифікації експеримент може бути складним (зміна стану певного критерію викликає зміну інших елементів системи) або звичайним (експеримент включає експериментатора, об'єкт, предмет дослідження, засоби – прилади та інструменти). Експериментальні засоби у звичайному експерименті взаємодіють безпосередньо з досліджуваним об'єктом. Окрім цього у класифікації експерименту виділяють: розумовий (інструментом можуть виступати уявні моделі об'єктів, що досліджуються, чуттєві образи, образно-знакові моделі тощо), матеріальний (застосування в експерименті матеріальних об'єктів дослідження), пасивний (дослідження конкретно визначених показників на основі виключно спостереження), активний (для експерименту вибираються спеціальні фактори з подальшим контролем за їх впливом на об'єкт дослідження), однофакторний (визначення необхідних для дослідження факторів та вивчення кожного з них окремо), багатофакторний (відбувається вивчення всіх визначених для дослідження факторів одночасно та при їх взаємодії). Основними етапами експерименту є: визначення проблеми, формулювання мети, написання плану і протоколу, кількісне та якісне опрацювання

отриманих даних, графічне їх зображення, написання висновків з подальшим впровадження у практичну діяльність [3, с. 19-20].

В психології існують також і допоміжні методи дослідження, до них належать: тести, анкети, бесіда, моделювання, соціометрія, діагностуючі, прогнозуючі, аналіз діяльності, біографічний та ін. Тест являє собою стандартизоване випробування яке має визначені часові рамки, призначене для визначення кількісних і якісних, індивідуальних, психологічних відмінностей. Тести можуть бути індивідуальні і групові, дійові та вербальні, направлені на визначення інтелекту, здібностей, успішності, досягнень, проєктивні. До переваг тестів відносять: можливість одночасного дослідження великої кількості респондентів, які різняться за віком, поглядами, переконаннями тощо; оперативність і мобільність застосування, а також стандартизованість. В той же час, тести мають і ряд недоліків: отримані за допомогою них результати не враховують історію розвитку патології, можливу втому, досвід надання відповідей на подібні запитання, неточний прогноз на тривалий час, вплив респондента на результати тестування, при умові завчасного ознайомлення з особливостями його проведення, втрата індивідуального підходу тощо [3, с. 20-21].

Анкета являє собою методичний засіб для отримання первинної соціально-психологічної, соціологічної інформації на основі вербальної комунікації. За видами, анкети поділяються на відкриті (респонденти самі формулюють відповіді на запропоновані запитання, що сприяє отриманню повніших даних) та закриті (самостійний вибір респондентом однієї із запропонованих відповідей). Широке різноманіття відповідей відкритого анкетування робить їх опрацювання важким. Натомість закриті анкетування є легкими в опрацюванні, про те отримані відповіді не виходять за вказані на перед формулювання. Анкети також класифікуються в залежності від: змісту, про знання, мотиви, факти, оцінки тощо; отриманих відповідей, дихотомічні, поліваріативні, шкальні; кількості респондентів, індивідуальне, групове, масове; повноти обсягу, суцільне, вибіркове; типу взаємодії з респондентом, очне або заочне. Надійність отриманих даних шляхом анкетування визначається повторним опитуванням, зі збереженням процедури, підтвердженням шляхом проведення спостереження, опитування та аналізом відповідної наявної документації. До позитивної характеристики анкетування належить отримання великого обсягу матеріалу, достовірність якого підтверджується математично-статистичними методами. Негативною стороною є неможливість співставити отримані результати респондентів з їх реальною поведінкою і діяльністю [3, С. 21-22].

Метод пізнання психологічних явищ за спеціально розробленою програмою, що відбувається у процесі комунікативного спілкування називається – бесіда. Бесіда є ефективним методом за умови чіткої організації, сформульованих мети, плану, завдань, запитань, відповіді на які фіксуються. Основним інструментом даного методу є запитання, які класифікуються в залежності від типів: закриті і відкриті запитання, променювальні, альтернативні, вибіркові, іксові, приховані, прямі, не прямі, фільтруючі, проєктивні тощо.

Соціометрія – це метод психологічного дослідження міжособистісних взаємин в колективі чи в групі для визначення психологічного сумісництва та взаємовідносин, групової диференціації. Соціометрія дозволяє визначити фактичне місце кожної окремої особистості в колективі у відповідності до її ділових якостей, міжособистісних стосунків, популярності та ін.

Біографічний метод поєднує в собі дослідження, діагностику, корекцію і проєктування. Інформація отримується за допомогою анкет, інтерв'ю, тестам, опитуванню, аналізу листів та щоденників. Даний метод спрямований на реальний процес життєдіяльності особистості, характеризується природністю, описує переживання внутрішнього світу, об'єктивну сторону життя тощо. До недоліків методу відносять ненадійність, описовість, трудомісткість, недостатню об'єктивність, суб'єктивізм та ін. Біографічний метод можливо покращити, а саме його надійність для цього необхідно ставити під сумнів походження документа, джерела, потрібно визначати умови створення, мотиви написання тощо, з'ясувати яку інформацію несе джерело – описує теперішній момент або ретроспективний, особисті, чужі чи офіційні погляди автора, порівняльний аналіз джерел для достовірності, повноти та ін. [6, с. 28-32].

Метод близнюків допомагає з'ясувати роль спадковості, виховання і середовища в процесі психічного розвитку особистості. Включення дослідника в конкретну професійну або громадську діяльність з метою оволодіння певними технологіями, входженням у відповідну роль, вивченням закономірностей становить основу трудового методу. Його ефективність залежить від здатності дослідника до перевтілення, перенавчання, рефлексії, фіксації отриманих даних тощо. Аналіз продуктів діяльності являє собою метод психологічного дослідження, який утворює систему дослідницьких процедур, які мають на меті збір, аналіз, систематизацію, тлумачення різноманітних продуктів діяльності особистості. Даний метод вивчає психологічні особливості, що за певних причин не можуть фіксуватися спостереженням чи експериментом (до прикладу дослідження

життєдіяльності людей які проживали в минулі часи або дітей які в силу молодшого віку не в змозі надати розгорнутий звіт тощо). Виділяють аналіз особистих документів, офіційних матеріалів групової, масової комунікації, продуктів діяльності. До переваг методу можна віднести повернення при необхідності до аналізу матеріальних продуктів діяльності, до недоліків – аналіз продуктів діяльності розкриває не всі психічні якості [1, с. 22-27].

Вибір та подальше застосування методів психодіагностики проходить в межах основних напрямів діагностичної роботи психолога: реалізація діагнозу діяльності; діагнозу в процесі регуляції діяльності та механізмах регуляції; діагностика походження механізмів регуляції та безпосередньо процес психодіагностики. При здійсненні психодіагностики виокремлюють інструментальний аспект та аспект відношення респондента до виконуваної дії. Психодіагностика передбачає формулювання двох видів діагнозу, як результат впровадження методів дослідження, це функціональний (поєдную в собі клінічний, психологічний і соціальний компоненти) та психологічний (кінцевий результат роботи психолога, з'ясування стану досліджуваного респондента, оцінка та розробка рекомендацій). При впровадженні вибраних методів психодіагностичного дослідження в роботі психолога можуть бути помилки, на причини яких він має звернути увагу та зробити відповідні висновки: помилки при спостереженні, реєстрації, атрибуції, інструментальні, переоцінка первинної інформації, переоцінка робочих гіпотез, пізнавальний консерватизм – небажання використовувати новітні методи і методики, шукати кращі рішення для здійснення процесу психодіагностичного дослідження тощо [5, с. 15-16].

Впровадження вибраних методів психодіагностики вимагає від психолога глибоких знань із психологічних теорій (проективно-особистісна, психоаналітична, загальнопсихологічна та ін.), аналізу та інтерпретації отриманих результатів.

Відбору методів психологічної діагностики передуює визначення психодіагностичної ситуації, яка за своєю суттю може бути такою:

– винесення непсихологічного діагнозу чи адміністративного висновку, в даному випадку психолог отримує результати шляхом застосування психодіагностичних методів які фіксують особливості мислення, пам'яті та інше для визначення професійної компетентності працівника, його професійної придатності, комплексної психологічно-психіатричної експертизи тощо;

– психолог проводить психодіагностику для винесення психологічного діагнозу при цьому корекцією займаються інші фахівці;

– психодіагностика в умовах психологічного впливу (психологічної консультації тощо);

– вживання клієнтом психодіагностичних даних для корекції власної поведінки, саморозвитку, самоконтролю та ін. [5, с. 8-10].

Для отримання достовірних результатів при реалізації застосованих методів психодіагностичного дослідження, психолог повинен точно знати чи відповідає обрана ним методика тим вимогам (психологічним якостям) які він має діагностувати. Саме тому психологом мають братися до уваги додаткові вимоги до психодіагностичних методів: соціокультурна адаптованість (відповідність особистісній культурі респондентів); доступність, зрозумілість, однозначність запропонованих завдань; часова обмеженість; кількісна обмеженість респондентів; чітка процедура виконання. Окрім того, існують правила проведення, обробки та інтерпретації результатів впроваджуваних методів, а саме випробування на собі, сприяти розумінню правил проведення, статистична обробка результатів з мінімізацією помилок, інтерпретація результатів відповідно до вимог [5, с. 12-13].

В межах впровадження вибраних методів можливе застосування визначених методик. За класифікацією І Носе методики поділяються на об'єктивні, суб'єктивні, проєктивні і за особливостями організації. Класифікуючи більш ширше в методиках виокремлюють: в залежності від предмета (тести – особистісні, міжособистісні, інтелекту, здібностей, досягнень); характером завдань (вербальні, практичні, письмові, образні, комбіновані); за оформленням завдань (бланкові, усні, малюнкові, апаратурні); за витраченим часом (швидкі, результативні); об'єктивні (особистості, дії, здібностей, ситуаційні, критеріально-орієнтовані); суб'єктивні (особистісні, мотиваційні, характерологічні, комунікативні тощо); проєктивні (конструктивні, інтерпретаційні, адитивні, експресивні та ін.); за процедурою організації дослідження (індивідуальні та групові) [5, с. 13-15].

В контексті нашого дослідження класичними прикладами скринінгових методик можуть бути: «Скринінгова шкала розладів аутистичного спектру С. Маєрс в адаптації О. Орел». Даний метод є швидким та надійним в плані діагностики дітей з аутизмом без врахування рівня розумового розвитку, вікової категорії, ступеня прояву розладу тощо. Дослідження проводиться протягом 15 хвилин, шкала складається з 30 тверджень які об'єднані в шість груп: 1) проблеми з соціальною взаємодією; 2) персеверації; 3) сомато-сенсорні порушення; 4) атиповий розвиток та спілкування; 5) настроїв та його порушення; 6) проблеми з безпекою та увагою. Методика має

високий рівень валідності, шкала CASD відповідає критеріям DSM-V. Звичною у скринінговому дослідженні також є методика «Як Ваше психічне здоров'я», яка відповідає класифікації опитувальників PHQ-9 та GAD-7 і є дозованим інструментом, розробленою на основі Primary Care Evaluation of Mental Disorders (PRIME-MD). При вивченні наслідків посттравматичного синдрому широко застосовують анкети PDS-5, PSS-sr та PCL-5, автором яких є ізраїльський науковець А. Малаєр з «Ізраїльської коаліції травми» (переклад на українську мову А. Осипян, 2022 року) та ін. [4, с. 25-26].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Викладений матеріал дозволяє зробити такі висновки: 1) проаналізовано особливості застосування скринінгової психодіагностики; 2) досліджено зміст і особливості методів психодіагностики; 3) розглянуто класифікації методів психодіагностики; 4) вивчено специфіку методик психологічної діагностики.

В процесі дослідження теми ми досить ґрунтовно проаналізували поставлені завдання і зрозуміли, що кожен метод психологічної діагностики розробляється відповідно до конкретного теоретичного або концептуального підходу. На початку діагностики важливим є розуміння які саме фактори проблеми будуть вимірюватися та аналізуватися. Будь яка проблема не може бути комплексно і системно проаналізована в межах якогось одного методу психодіагностики, а у комплексі методів. Це сприяє упевненості у валідності використовуваних методик. Таким чином, загальна психологічна характеристика особистості можлива виключно як наслідок впровадження комплексу діагностичних методик, які дають змогу системно вивчити відповідні психічні сфери досліджуваної особистості.

Література

1. Гарець Н. О. Психодіагностика: навч. посіб. Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 144 с.
2. Коқун О. М., Мороз В. М., Лозінська Н. С., Пішко І. О. Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних Силах України : метод. посіб. К. : Видавничий дім «Освіта України», ФОП Маслаков Руслан Олексійович, 2021. 74 с.

3. Москальова А. Методи психодіагностики в навчально-виховному процесі: Навч. посіб. К., 2014. 360 с.
4. Психодіагностика та скринінг психічного здоров'я з основами психометрики : методичні рекомендації для підготовки до навчальних занять здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія / Укладач: О. В. Мазяр. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 117 с.
5. Чугуєва І., Мухіна Л. Психодіагностика. Методичні рекомендації та матеріали для самостійної роботи студентів. Миколаїв, 2022. 92 с.
6. Чумак О. А., Товстуха О. М. Психодіагностика: навчально-методичний посібник для організації навчальної роботи з курсу психодіагностики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія». Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. Полтава : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2024. 121 с.

References

1. Chuhuieva I., Mukhina L. Psykhodiahnostyka. Metodychni rekomendatsii ta materialy dlia samostiinoi roboty studentiv. Mykolaiv, 2022. 92 s.
2. Chumak O. A., Tovstukha O. M. Psykhodiahnostyka: navchalno-metodychni posibnyk dlia orhanizatsii navchalnoi roboty z kursu psykhodiahnostyky dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia za osvitno-profesiinoiu prohramoiu 053 «Psykhologiiia». Derzh. zakl. „Luhan. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka”. Poltava : Vyd-vo DZ „LNU imeni Tarasa Shevchenka”, 2024. 121 s.
3. Harets N. O. Psykhodiahnostyka: navch. posib. Dnipro : VNPZ «Dniprovskyyi humanitarnyi universytet», 2025. 144 s.
4. Kokun O. M., Moroz V. M., Lozinska N. S., Pishko I. O. Zbirnyk psykhodiahnostychnykh metodyk dlia profesiino-psykhologichnoho vidboru kandydativ na viiskovu sluzhbu za kontraktom u Zbroinykh Sylakh Ukrainy : metod. posib. K. : Vydavnychiy dim “Osvita Ukrainy”, FOP Maslakov Ruslan Oleksiiovych, 2021. 74 s.
5. Moskalova A. Metody psykhodiahnostyky v navchalno-vykhovnomu protsesi: Navch. posib. K., 2014. 360 s.
6. Psykhodiahnostyka ta skryninh psykhichnoho zdorovia z osnovamy psykhometryky : metodychni rekomendatsii dlia pidhotovky do navchalnykh zaniat zdobuvachiv drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity haluzi znan 05 Sotsialni ta povedinkovi nauky spetsialnosti 053 Psykhologiiia / Ukladach: O. V. Maziar. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU, 2023. 117 s.